

ทัศนคติของผู้บริหารระดับสูงต่อบทบาทของทหาร ในทางการเมืองไทย

A Study on Attitudes of Executives on the Roles of Military in Thais Politics

บทความวิจัย

พลโท ดร.ชัยฤกษ์ แก้วพรหมมาลัย
กองบัญชาการกองทัพไทย
E-mail: chairirkk@yahoo.com

บทคัดย่อ

กองทัพหรือทหารมีบทบาทอย่างสูงในทางการเมืองของไทยนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยเนื่องจากเป็นสถาบันที่มีความเข้มแข็ง อยู่คู่กับประเทศไทยมานาน เมื่อเปรียบเทียบกับพรรคการเมือง ดังนั้นเมื่อใดก็ตามที่รัฐบาลพลเรือนอ่อนแอ มีปัญหาคอรัปชั่นหรือบงกช เกิดความขัดแย้งในสังคม หรือประเทศเกิดวิกฤต ทหารก็จะออกมาแสดงบทบาทหรือเข้าแทรกแซงทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ เช่น การใช้อิทธิพลกดดันนโยบายของรัฐบาล การข่มขู่ว่าจะใช้กำลัง และขั้นสุดท้ายการยึดอำนาจ โดยการปฏิวัติ รัฐประหาร ผู้วิจัยทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารระดับสูงทั้งฝ่ายทหาร พลเรือน และภาคเอกชนจำนวน ๔๖ คน ในหลักสูตรของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรประจำปี ๒๕๕๔ ที่มีต่อบทบาททางการเมืองของทหารในปัจจุบัน โดยกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าทหารออกมาแสดงบทบาทเพื่อปกป้องสถาบันสูงสุดของประเทศ แต่ขณะเดียวกันบางส่วนยังมีความเห็นว่าทหารเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนเองหรือไม่ต้องการให้รัฐบาลพลเรือนเข้ามาก้าวร้าวกิจการของกองทัพ แม้ว่าปัจจุบันกองทัพจะพยายามลดบทบาททางการเมืองไปทำหน้าที่เป็นกลไกอย่างหนึ่งของรัฐในการแก้ปัญหาของประเทศ เช่น การบรรเทาภัยพิบัติและการพัฒนาประเทศ แต่หลายๆ ฝ่ายยังมีความเห็นว่ากองทัพเป็นสถาบันเดียวที่สามารถถ่วงดุลอำนาจกับฝ่ายการเมืองได้ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเชื่อว่ากองทัพจะไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างเต็มที่เหมือนที่เคยเป็นมาในอดีตเพราะเกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงในสังคมปัจจุบันและกองทัพถูกดึงเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์จนเกิดปรากฏการณ์ ทหารนอกแถวขึ้น ผู้บริหารระดับสูงที่มาจากกลุ่มอาชีพต่างกันจะมีมุมมองต่อบทบาทของทหารในทางการเมืองแตกต่างกัน แต่ที่เด่นชัดที่สุดคือ ภาคเอกชนบางส่วนยังไม่มั่นใจว่าทหารได้กลับเข้าสู่กรมกอง สนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและทำตัวเป็นกลไกของรัฐอย่างแท้จริง แสดงให้เห็นถึงความกังวลของภาคเอกชนต่อการเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองของทหารซึ่งอาจมีผลกระทบต่อเสถียรภาพเศรษฐกิจได้

คำสำคัญ : ทัศนคติ ผู้บริหารระดับสูง บทบาททหาร การเมืองไทย

Abstract

Armed Forces or military has played significant role in Thais politics ever since the transformation of the regime from Monarchy to Democracy because it is a well established institute when compared to political party in an early phase. So, whenever the situation got out of hand of civilian government or national crisis arose, the military would come to intervene in politics in many forms such as showing aggressiveness or eventually committing coup d' état. In order to determine the proper roles of military in Thais politics in the future, the attitude of high ranking officers both military and civilian as well as executives in private sector on the roles of military in politic in the past and present are studied. 42 samples are drawn from 225 students of National Defense College class 2011. Some of the sample group indicated that military's intervention in politics in order to protect the Monarchy while some of the sample believed that military intervened in politics to protect its own interests. Even though the military has downplayed its role as one of the tools of the government in disaster relieve or developing the country, some sample groups still perceive that the army is only one institute to counterbalance the politicians. However, it is also revealed that the military has loss its popularity among the public since its involvement in the current social conflict. One of the most important finding is that, executives from private sector

are still uncertain whether the military sincerely supports Democracy and becomes the actual tools of the state. This concern may affect an economic growth in the long run.

Keywords: Attitude, Executives, Military Roles, Thai Politics

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเป็นที่ถกเถียงกันมากกว่าทหารไทยแสดงบทบาทหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมแล้วหรือยังโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาททางการเมือง เพราะเมื่อดูจากบทบาทหน้าที่ของทหารในอดีตและจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ หน้าที่สำคัญของทหารไทยคือการป้องกันประเทศ ซึ่งในบางกรณีสามารถที่จะให้ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อความมั่นคงในลักษณะลับหรือปกปิด เช่น ใช้ที่ประชุมสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นที่ถกแถลงและเป็นเวทีที่ข้าราชการประจำจะเสนอแนะประเด็นด้านความมั่นคงต่อฝ่ายการเมืองได้อย่างมีความชอบธรรม แต่จากภาพที่ผู้บัญชาการทั้ง ๔ เหล่าทัพ ได้ออกมานั่งแถลงทางสื่อโทรทัศน์ตอบข้อซักถามของสื่อมวลชนโดยมีข้อความพาดพิงและมีลักษณะกีดกันการดำรงอยู่ของนายกรัฐมนตรี ทำให้นักวิเคราะห์การเมืองและนักวิชาการด้านสังคมศาสตร์โดย เฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่สนใจเรื่องบทบาททหารกับการเมืองพากันตั้งคำถามว่า ทหารไทยปัจจุบันได้มีบทบาทเป็นทหารอาชีพไปแล้วหรือยัง เป็นทหารการเมืองอยู่ เพราะในอดีตกองทัพไทยและรัฐไทยถูกยกย่องอย่างมากในลักษณะที่มีความก้าวหน้าสามารถหยุดยั้งปัญหาสงครามเย็นด้วยการเสนอตัวแบบให้รัฐไทยใช้ประชาธิปไตยต่อสู้แก้ไขปัญหายุคคอมมิวนิสต์ รูปธรรมคือกองทัพถอนตัวจากการเมือง มีการเลือกตั้ง

และใช้กฎหมายประชาธิปไตย ฝ่ายผู้ที่ต่อสู้ในป่าพากันกลับมาสู่ทางการเมืองในระบบแทน ผลพวงที่กองทัพได้รับคือ เกียรติยศและศักดิ์ศรี ในวงการนานาชาติพากันยกย่องว่า ทหารไทยก้าวหน้าแก้ปัญหาคอมมิวนิสต์ด้วยการใช้การพัฒนานำการปราบปรามและทำให้รัฐไทยเป็นประชาธิปไตย ส่วนกองทัพก็ได้บทบาทการพัฒนาเพิ่มขึ้นถึงขั้นบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญโดยกองทัพอื่น เช่น สหรัฐฯ ภายหลังจากจึงพากันหาทางเพิ่มบทบาททหารของตนเองเช่นกันโดยเรียกว่าการปฏิบัติการอื่น ๆ นอกเหนือการสงคราม (Operation Other Than War)

วิทยากร เชียงกุล (๒๐๐๘) ชี้ให้เห็นว่า สถานะของกลไกรัฐตามระบอบประชาธิปไตยนั้น กองทัพต้องถือว่าตนเองเป็นกลไกรัฐ รับผิดชอบต่อประชาชนและฟังคำสั่งผู้มีอำนาจรัฐที่ชอบธรรมไม่มีสิทธิ์วิพากษ์วิจารณ์ผู้บังคับบัญชาโดยเฉพาะที่มาจาก การเลือกตั้ง นอกจากนี้บทบาทของทหารไทยยังมีความซับซ้อนกว่านั้น โดยกองทัพไทยได้วางบทบาทของตนไว้รองรับกับลักษณะเฉพาะว่าทหารไทยเป็นทหารของพระเจ้าอยู่หัวและมีหน้าที่ปกป้องรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ ทั้งที่ราษฎรไทยทุกหมู่เหล่าและทุกคนต่างเทใจและมีความรักในสถาบันกันทุกคน เพราะฉะนั้นทหารควรวางบทบาทของตนเองว่าเป็นทหารของประชาชนซึ่งจะต้องพิทักษ์ รักษาระบอบการปกครองประชาธิปไตยและความมั่นคงสมบูรณ์ของระบบดังกล่าวเท่านั้นที่จะทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์คงอยู่กับสังคมไทยตลอดไปและหน้าที่นี้ทุกคนในสังคมควรมีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน ไม่ได้ผูกขาดความรักสถาบันไว้เพียงกับกองทัพหรือพันธมิตรเท่านั้น เมื่อทหารไทยอยู่ในวิงวอนของสถานภาพและบทบาทพิเศษที่กล่าวข้างต้นทำให้วนเวียนและววนอยู่กับบทบาทที่ใกล้ชิดกับการเมืองไม่หลุดออกจากการเมืองในความหมายที่แท้จริงความเป็นทหารอาชีพจึงย่อหย่อนลง

เพื่อตอบคำถามที่ว่าทหารไทยรู้จักบทบาททางการเมืองที่เหมาะสมของตนเองหรือยังและสังคมคาดหวังอะไรจากบทบาทของกองทัพในทางการเมือง ผู้วิจัยจึงได้จัดทำเอกสารฉบับนี้ขึ้นโดยสอบถามความคิดเห็นจากทหารอาชีพในระดับผู้บังคับหน่วย ผู้บริหารระดับสูงจากภาคพลเรือนและเอกชน รวมทั้งรวบรวมความคิดเห็นจากแหล่งข้อมูลต่างๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาทัศนคติในภาพรวมของผู้บริหารระดับสูงจากทุกภาคส่วนต่อบทบาททางการเมืองของทหาร
๒. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของผู้บังคับหน่วยทหารกับฝ่ายพลเรือนและภาคเอกชนต่อบทบาทของทหารในทางการเมือง
๓. เพื่อเสนอแนะบทบาทที่เหมาะสมของทหารในทางการเมืองไทยยุคปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ประชากร ได้แก่ผู้บริหารระดับสูงของภาครัฐทั้ง ทหาร ตำรวจ และพลเรือน และผู้บริหารจากภาคเอกชนที่เข้ารับการศึกษาระดับปริญญาโท การป้องกันราชอาณาจักรและหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชนประจำปี ๒๕๕๔ จำนวน ๒๓๐ คน
๒. กลุ่มตัวอย่าง
 - ๒.๑ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรของ W.G.cochran (ปี ค.ศ.๑๙๕๓) กรณีทราบจำนวนประชากร แต่ประชากรไม่มาก

สูตรที่ใช้

$$n = \frac{P(1-P)}{\frac{E^2}{Z^2} + \frac{P(1-P)}{N}}$$

เมื่อ n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ
 N คือ ขนาดประชากร = ๒๓๐
 P คือ สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการสุ่ม (๓๐% หรือ ๐.๓๐)
 Z คือ ระดับความมั่นใจที่กำหนด หรือระดับนัยสำคัญทางสถิติ ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ Z ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๑๐ เท่ากับ ๑.๖๕ (ความเชื่อมั่น ๙๐%) >> $Z = ๑.๖๕$
 E คือ คลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง ระดับความเชื่อมั่น ๙๐% สัดส่วนความคลาดเคลื่อนเท่ากับ ๐.๑๐
 จากสูตรดังกล่าวทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง = ๔๖

๒.๒ วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยถือว่าทุก ๆ หน่วยหรือทุก ๆ สมาชิกในประชากรมีโอกาสจะถูกเลือกเท่า ๆ กัน

๒.๓ วิธีการเก็บข้อมูล

เพื่อศึกษาทัศนคติของบุคคลในสาขาวิชาชีพต่างๆ ที่มีต่อบทบาทของทหารในทางการเมือง ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามที่ประกอบด้วย ๓ ส่วน ส่วนที่ ๒ เป็นคำถามปลายปิดจำนวน ๑๐ ข้อ และส่วนที่ ๓ เป็นคำถามปลายเปิดถึงบทบาทที่เหมาะสมของทหารในทางการเมืองของไทย เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรรุ่นปี ๒๕๕๔ จำนวน ๔๖ ราย เป็นข้าราชการทหารบก ทหารเรือ และทหารอากาศ ๑๘ ราย ข้าราชการพลเรือน จำนวน ๒๒ ราย และ ภาคเอกชน จำนวน ๖ ราย

ผลการวิจัย

ความคิดเห็นของผู้บริหารระดับสูงต่อบทบาทของทหารในทางการเมือง

ตารางที่ ๑ สรุปความคิดเห็นของข้าราชการทหาร พลเรือนและภาคเอกชนต่อคำถามทั้ง ๑๐ ข้อ

	ทหาร (๑๘)			พลเรือน (๒๒)			เอกชน (๖)		
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ
๑. หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เป็นระบอบประชาธิปไตยกองทัพ มีบทบาทต่อการเมืองของไทยมาก	๑๕	๓	๐	๒๑	๑	๐	๖	๐	๐
๒. บทบาทของกองทัพในทางการเมืองของไทยเป็นไปในทางถ่วงดุลอำนาจกับฝ่ายการเมือง	๑๑	๔	๓	๑๕	๔	๓	๔	๐	๒

๓. การแสดงบทบาทของกองทัพ ในทางการเมืองเป็นไปเพื่อปกป้อง สถาบันสูงสุดของประเทศ	๑๕	๐	๓	๑๘	๓	๑	๔	๐	๒
๔. การแสดงบทบาทของกองทัพ มักได้รับการสนับสนุนจากประชาชน	๘	๔	๖	๙	๒	๑๑	๒	๐	๔
๕. ปัจจุบันกองทัพได้ลดบทบาทของ ตัวเองลงมาเป็นเพียงกลไกอย่างหนึ่ง ของภาครัฐในการแก้ปัญหาประเทศ	๑๖		๒	๑๕	๑	๖	๒	๐	๔
๖. ปัจจุบันกองทัพได้ให้การสนับสนุน การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อย่างเต็มที่แล้ว	๘	๓	๗	๑๓	๐	๙	๒	๑	๓
๗. จากเหตุการณ์ไม่สงบในปี ๒๕๕๓ จนลุกลามถึงการเผาสถานที่ต่าง ๆ ทหารต้องเข้าปฏิบัติงานในฐานะกลไก อย่างหนึ่งของรัฐตามภารกิจที่ได้รับ มอบหมาย	๑๘	๐	๐	๒๐	๐	๒	๓	๑	๒
๘. แม้จะลดบทบาทของตัวเองลง อย่างมาก แต่ทหารจะยังคงเป็น ตัวแปรสำคัญในการก้าวขึ้นสู่ อำนาจและการครองอำนาจรัฐของ พรรคการเมืองต่อไป	๑๒	๓	๓	๑๓	๒	๗	๓	๑	๒

คำถามข้อที่ ๑ หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยกองทัพมีบทบาทต่อการเมือง
ของไทยมาก

ตารางที่ ๒ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อบทบาทของกองทัพต่อการเมืองไทยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง

	เห็นด้วย (%)	ไม่เห็นด้วย (%)	ไม่แน่ใจ (%)
ทหาร (๑๘)	๘๓	๑๗	๐
พลเรือน (๒๒)	๙๓	๗	๐
เอกชน (๖)	๑๐๐	๐	๐
รวม (๔๖)	๙๑	๙	๐

ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมด (ร้อยละ ๙๑) เห็นว่ากองทัพมีบทบาทอย่างมากต่อการเมืองของไทยนับตั้งแต่
เปลี่ยนแปลงการปกครอง มีเพียงร้อยละ ๙ ที่คิดว่าบทบาทของกองทัพมีอิทธิพลต่อการเมืองไทยไม่มากนัก และเมื่อ
แยกเป็นกลุ่มอาชีพ ทั้งทหาร พลเรือน และภาคเอกชนมีความเห็นสอดคล้องในแนวทางเดียวกัน

คำถามข้อที่ ๒ บทบาทของกองทัพในทางการเมืองของไทยเป็นไปในทางถ่วงดุลอำนาจกับฝ่ายการเมือง

ตารางที่ ๓ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อบทบาทของกองทัพในทางการเมืองของไทยเป็นไปในทางถ่วงดุลอำนาจกับฝ่ายการเมือง

	เห็นด้วย (%)	ไม่เห็นด้วย (%)	ไม่แน่ใจ (%)
ทหาร (๑๘)	๕๘	๒๕	๑๗
พลเรือน (๒๒)	๖๗	๒๐	๑๓
เอกชน (๖)	๗๕	๐	๒๕
รวม (๔๖)	๖๖	๑๗	๑๗

ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ ๖๖ เห็นว่าบทบาทของทหารในทางการเมืองเป็นไปในลักษณะถ่วงดุลอำนาจกับฝ่ายการเมือง ในขณะที่มีผู้ที่ไม่เห็นด้วยร้อยละ ๑๗ และอีกร้อยละ ๑๗ ไม่แน่ใจว่าบทบาทของทหารเป็นไปในทิศทางใด และเมื่อแยกเป็นกลุ่มอาชีพพบว่าฝ่ายพลเรือนเชื่อว่าทหารมีบทบาทในการถ่วงดุลอำนาจกับฝ่ายการเมืองมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นทหาร

คำถามข้อที่ ๓ การแสดงบทบาทของกองทัพในทางการเมืองเป็นไปเพื่อปกป้องสถาบันสูงสุดของประเทศ

ตารางที่ ๔ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการแสดงบทบาทของกองทัพในทางการเมืองเป็นไปเพื่อปกป้องสถาบันสูงสุดของประเทศ

	เห็นด้วย (%)	ไม่เห็นด้วย (%)	ไม่แน่ใจ (%)
ทหาร (๑๘)	๘๓	๐	๑๗
พลเรือน (๒๒)	๘๐	๑๓	๗
เอกชน (๖)	๗๕	๐	๒๕
รวม (๔๖)	๗๘	๙	๑๓

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๗๘) เห็นด้วยว่าการแสดงบทบาทของกองทัพในทางการเมืองเป็นไปเพื่อปกป้องสถาบันสูงสุดของประเทศ ในขณะที่ร้อยละ ๙ ไม่เห็นด้วยและอีกร้อยละ ๑๓ ไม่แน่ใจว่าการแสดงบทบาทของกองทัพเป็นไปเพื่อปกป้องสถาบันหรือเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง และเมื่อแยกเป็นกลุ่มอาชีพพบว่าภาคพลเรือนเป็นกลุ่มเดียวที่ไม่เชื่อว่าการแสดงบทบาทของทหารเป็นไปเพื่อปกป้องสถาบันสูงสุด ในขณะที่ทุกกลุ่มอาชีพไม่แน่ใจวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการแสดงบทบาททางการเมืองของทหาร

คำถามข้อที่ ๔ การแสดงบทบาทของกองทัพมักได้รับการสนับสนุนจากประชาชน

ตารางที่ ๕ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการแสดงบทบาทของกองทัพกับการสนับสนุนจากประชาชน

	เห็นด้วย (%)	ไม่เห็นด้วย (%)	ไม่แน่ใจ (%)
ทหาร (๑๘)	๔๒	๒๕	๓๓
พลเรือน (๒๒)	๔๐	๗	๕๓
เอกชน (๖)	๒๕	๐	๗๕
รวม (๔๖)	๔๑	๑๓	๔๖

ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ถึงครึ่ง (ร้อยละ ๔๑) มีความเห็นว่าการแสดงบทบาททางการเมืองของทหารมักได้รับการสนับสนุนจากประชาชน ในขณะที่ร้อยละ ๑๓ ไม่เชื่อว่าทหารได้รับการสนับสนุนจากประชาชน และอีกร้อยละ ๔๖ ไม่แน่ใจว่าทหารได้รับการสนับสนุนจากประชาชนหรือไม่ ที่น่าสนใจคือผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นทหารถึงร้อยละ ๒๕ กลับไม่เชื่อว่าแสดงบทบาทของตนได้รับการสนับสนุนจากประชาชน

คำถามข้อที่ ๕ ปัจจุบันกองทัพได้ลดบทบาทของตัวเองลงมาเป็นเพียงกลไกอย่างหนึ่งของภาครัฐในการแก้ปัญหาประเทศ

ตารางที่ ๖ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการแสดงบทบาทของกองทัพในฐานะกลไกของภาครัฐ

	เห็นด้วย (%)	ไม่เห็นด้วย (%)	ไม่แน่ใจ (%)
ทหาร (๑๘)	๙๒	๐	๗
พลเรือน (๒๒)	๖๗	๗	๒๖
เอกชน (๖)	๒๕	๐	๗๕
รวม (๔๖)	๗๒	๒	๒๖

ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ ๗๒ เชื่อว่าปัจจุบันกองทัพได้ลดบทบาทของตัวเองลงมาเป็นเพียงกลไกของรัฐในการแก้ปัญหาของประเทศ ในขณะที่ร้อยละ ๒๖ ไม่แน่ใจว่าทหารจะยอมเป็นเพียงกลไกของรัฐจริงหรือไม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเอกชนถึงร้อยละ ๗๕ แสดงความไม่แน่ใจ แสดงถึงความไม่มั่นใจของภาคเอกชนว่าทหารได้กลับเข้าสู่กรมกองอย่างแท้จริง

คำถามข้อที่ ๖ ปัจจุบันกองทัพได้ให้การสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างเต็มที่แล้ว

ตารางที่ ๗ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการสนับสนุนประชาธิปไตยของกองทัพ

	เห็นด้วย (%)	ไม่เห็นด้วย (%)	ไม่แน่ใจ (%)
ทหาร (๑๘)	๔๒	๑๖	๔๒
พลเรือน (๒๒)	๖๐	๐	๔๐
เอกชน (๖)	๒๕	๒๕	๕๐
รวม (๔๖)	๕๐	๙	๔๑

ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ ๕๐ เชื่อว่ากองทัพได้ให้การสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างเต็มที่แล้ว ในขณะที่อีกร้อยละ ๔๑ ไม่แน่ใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ตอบแบบสอบถามจากภาคเอกชนถึงร้อยละ ๕๐ ที่ยังคงไม่แน่ใจว่าทหารให้การสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างเต็มที่แล้วหรือยัง และทหารอีกร้อยละ ๑๖ ไม่คิดว่ากองทัพให้การสนับสนุนระบอบประชาธิปไตยอย่างเต็มที่แล้ว

คำถามข้อที่ ๗ จากเหตุการณ์ไม่สงบในปี ๒๕๕๓ จนลุกลามถึงการเผาสถานที่ต่างๆ ทหารต้องเข้าปฏิบัติงานในฐานะกลไกอย่างหนึ่งของรัฐตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

ตารางที่ ๘ ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของทหารในเหตุการณ์ความไม่สงบปี ๒๕๕๓

	เห็นด้วย (%)	ไม่เห็นด้วย (%)	ไม่แน่ใจ (%)
ทหาร (๑๘)	๑๐๐	๐	๐
พลเรือน (๒๒)	๘๗	๐	๑๓
เอกชน (๖)	๕๐	๒๕	๒๕
รวม (๔๖)	๘๙	๓	๘

ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ ๘๙ เห็นด้วยกับการเข้าไปปฏิบัติภารกิจรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศในเหตุการณ์ปี ๒๕๕๓ ในฐานะกลไกอย่างหนึ่งของรัฐว่าเป็นความชอบธรรม โดยเฉพาะกลุ่มทหารและพลเรือนที่เห็นด้วยกับการเข้าไปปฏิบัติภารกิจอย่างเต็มที่ ในขณะที่ภาคเอกชนครึ่งหนึ่งเห็นด้วยและอีกครึ่งหนึ่งไม่เชื่อหรือไม่แน่ใจว่าการเข้าไปปฏิบัติการของทหารมีความชอบธรรมในฐานะกลไกอย่างหนึ่งของรัฐจริงหรือไม่

คำถามข้อที่ ๘ แม้จะลดบทบาทของตัวเองลงอย่างมาก แต่ทหารจะยังคงเป็นตัวแปรสำคัญในการก้าวขึ้นสู่อำนาจและการครองอำนาจรัฐของพรรคการเมืองต่อไป

ตารางที่ ๙ ทหารยังคงเป็นตัวแปรสำคัญในการรักษาอำนาจของพรรคการเมือง

	เห็นด้วย (%)	ไม่เห็นด้วย (%)	ไม่แน่ใจ (%)
ทหาร (๑๘)	๖๗	๑๗	๑๖
พลเรือน (๒๒)	๖๐	๗	๓๓
เอกชน (๖)	๕๐	๒๕	๒๕
รวม (๔๖)	๖๑	๑๓	๒๖

ผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ ๖๑) เห็นว่าทหารยังคงเป็นตัวแปรสำคัญในทางการเมืองของไทยต่อไป แม้ว่ากองทัพจะพยายามลดบทบาทของตนลงอย่างมากก็ตาม

ส่วนที่ ๓ สรุปความคิดเห็นเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๖ คน

๑. ทหารยังควรแสดงบทบาทในทางการเมืองต่อไป แต่ควรระมัดระวังในการแสดงท่าทีเพราะมีภาพพจน์เก่าๆ ที่ผ่านมา ทำให้ประชาชนมองเจตนาารมณ์ของทหารไปในทางลบมากกว่าความเป็นจริง

๒. ทหารก็เป็นประชาชนชาวไทยเช่นกันที่สามารถแสดงความคิดเห็นได้แต่เมื่อได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติก็ต้องปฏิบัติตามคำสั่งนั้นตามความชอบธรรม

๓. การแสดงบทบาทของทหารควรยึดถือผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก

๔. ทหารยังคงมีบทบาทสำคัญต่อความมั่นคงและการมีเสถียรภาพของรัฐบาล การกำหนดบทบาทของกองทัพมีผลต่อสภาพการเมืองไทย

๕. ตราบไต่ที่นักการเมืองยังแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ บทบาทของทหารในทางการเมืองเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ และปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ก็เป็นสิ่งที่เหมาะสมแล้ว

๖. ตัวอย่างของสหรัฐอเมริกาเป็นตัวอย่างที่ดีหากจะเล่นการเมืองต้องออกจากทหาร

๗. การแสดงบทบาททางการเมืองของทหารไทยนับว่าเหมาะสมดีแล้ว สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสังคมไทย คนไทยยังขาดจิตสำนึกและไว้วินัย ไม่ตระหนักเรื่องหน้าที่ที่มากู้กับสิทธิของการเป็นพลเมืองไทย

๘. ทหารควรทำหน้าที่ของตนตามกฎหมายกำหนดและอยู่ในขอบเขตที่ทำได้ ตามอำนาจ หน้าที่และภารกิจ

๙. ทหารควรเป็นกลไกของรัฐในการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยและการป้องกันประเทศ และการพัฒนาประเทศ

๑๐. ควรเพิ่มบทบาทในการปกป้องสถาบันสูงสุดของประเทศให้มากขึ้น และลดบทบาททางการเมือง เช่นในปัจจุบัน แต่ถ้าเกิดสถานการณ์รุนแรงที่สิ้นคลอนความมั่นคง จะต้องเข้าแก้ไขสถานการณ์ด้วยสันติวิธี

๑๑. ควรวางตัวเป็นกลางเพื่อปกป้องสถาบันหลักของชาติและทำให้ประเทศชาติเดินหน้าไปได้ โดยปราศจากการชี้นำทางการเมือง

๑๒. ทหารควรเป็นเครื่องมือที่ถ่วงดุลอำนาจทางการเมืองมิใช่ร่วมกับการเมือง แม้จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งและนโยบายแต่ก็ให้อยู่บนความเหมาะสม

๑๓. ทหารควรเป็นกำลังทหารของรัฐมากกว่าของรัฐบาล

อภิปรายผลการวิจัย

ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนของผู้บริหารระดับสูงทั้งภาครัฐและภาคเอกชนแสดงความคิดเห็นในแนวทางที่ค่อนข้างสอดคล้องกันเกี่ยวกับบทบาทของทหารในทางการเมืองเช่นความสำคัญของสถาบันทหารในทางการเมืองของไทยในอดีตที่ผ่านมา การถ่วงดุลอำนาจกับฝ่ายการเมือง การออกมาแสดงบทบาทเพื่อปกป้องสถาบันสูงสุดของประเทศซึ่งในประเด็นนี้เองเริ่มมีความคิดเห็นที่แตกต่างซึ่งฝ่ายพลเรือนและภาคเอกชน หรือแม้แต่ทหารบางส่วนไม่เห็นด้วยหรือไม่แน่ใจว่าทหารออกมาแสดงบทบาทเพื่อปกป้องสถาบันหรือเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กนก วงษ์ตระหง่าน (๒๕๒๘) ซึ่งชี้ว่าทหารจะเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองเมื่อสถาบันพระมหากษัตริย์ถูกระทบกระเทือนหรือเมื่อผลประโยชน์ของทหารเองถูกระทบกระเทือน นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นก้ำกึ่งกันในกลุ่มตัวอย่างว่าการเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองของทหารได้รับการสนับสนุนจากประชาชนหรือไม่ แสดงให้เห็นว่าทหารอาจไม่ได้รับการสนับสนุน

จากประชาชนมากเท่ากับในอดีต ทหารจึงต้องระมัดระวังมากขึ้นในเรื่องของภาพพจน์ของกองทัพและจังหวัด เวลาและเหตุผลที่จะเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองในทุกระดับ ตั้งแต่ การใช้อิทธิพลกดดันนโยบายของรัฐบาล การข่มขู่ว่าจะใช้กำลัง การเปลี่ยนแปลงตัวผู้บริหาร หรือ รัฐมนตรีร่วมรัฐบาล และขั้นสุดท้าย การยึดอำนาจ โดยการปฏิวัติรัฐประหาร เนื่องจากทหารอาจพบกับการต่อต้านได้

มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในเรื่องของการลดบทบาทของทหารมาเป็นกลไกอย่างหนึ่งของรัฐ แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เชื่อว่าปัจจุบันกองทัพได้ลดบทบาทของตัวเองลงมาเป็นเพียงกลไกของรัฐในการแก้ปัญหาของประเทศ และสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่ภาคเอกชนบางส่วนยังไม่มั่นใจว่าทหารได้กลับเข้าสู่กรมกอง สนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและทำตัวเป็นกลไกของรัฐอย่างแท้จริง แสดงให้เห็นถึงความกังวลของภาคเอกชนต่อการเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองของทหารซึ่งอาจมีผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจได้

ในส่วนของการใช้กำลังทหารเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในประเทศ จากเหตุการณ์จลาจลจนถึงขั้นเผาบ้านเผาเมืองในปี ๒๕๕๓ กลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ ๘๙ เห็นด้วยกับการเข้าไปปฏิบัติการรักษากฎหมายสงบเรียบร้อยของประเทศในฐานะกลไกอย่างหนึ่งของรัฐว่าเป็นความชอบธรรม โดยเฉพาะกลุ่มทหารและพลเรือนที่เห็นด้วยกับการเข้าไปปฏิบัติการกิจอย่างเต็มที่ ในขณะที่ภาคเอกชนครึ่งหนึ่งเห็นด้วยและอีกครึ่งหนึ่งไม่เชื่อหรือไม่แน่ใจว่าการเข้าไปปฏิบัติการของทหารดังกล่าวมีความชอบธรรมหรือไม่และเหตุการณ์นี้เองที่รัฐบาลสั่งการให้ทหารใช้กำลังและอาวุธเข้าไปรักษาความสงบเรียบร้อยในประเทศอาจขัดกับจริยธรรมหรือมโนธรรมส่วนตัวของทหารบางคนจนไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งหรือเปิดเผยข้อมูลบางอย่างให้กับบุคคล

นอกกองทัพทหาร หรือทหารบางส่วนที่ไปขึ้นเวทีปราศรัยของกลุ่มการเมือง ทั้งนี้เป็นไปตามทฤษฎีความพึงพอใจ ๕ ระดับของ Maslow (๑๙๗๐) ในระดับที่ ๕. ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization needs) หรือบางส่วนอาจขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาเพราะพวกเขานึกถึงตัวเองมากกว่ากองทัพเพราะการวางตัวของผู้นำกองทัพที่อาจทำให้เสื่อมศรัทธา (มติชนรายสัปดาห์ ปีที่ ๓๑ ฉบับที่ ๑๖๑๒) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่ง คิดว่าทหารที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่เรียกว่าทหารแดงโมหรือทหารแคนดาลัย มีจริงแม้ว่าจะเป็นการขัดคำสั่งของผู้บังคับบัญชาและขัดกับทฤษฎีว่าด้วยการเชื่อฟังของ Milgram (๑๙๖๓) และนี่เองอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เอกภาพของกองทัพสั่นคลอน แม้แต่ในกลุ่มทหารเองถึงร้อยละ ๕๘ ก็ยังมีความเห็นเช่นนั้น แม้ว่าทหารจะมีกฎระเบียบและวินัยทหารที่เคร่งครัด เนื่องจากทหารมีหน้าที่ป้องกันประเทศชาติโดยตรง และเป็นกลุ่มบุคคลที่ถืออาวุธโดยเปิดเผยย่อมกระทำผิดได้ง่ายกว่าบุคคลพลเรือนทั่วไป ดังนั้นการปกครองบังคับบัญชาทหารจึงจำเป็นต้องกระทำโดยเฉียบขาด ซึ่งหากทหารขาดวินัยหรือวินัยหย่อนยานเสียแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความแตกแยก แยกความสามัคคี และยากที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุภารกิจ ซึ่งอาจส่งผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อส่วนรวมได้ ซึ่งในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นว่าเอกภาพของกองทัพอาจสั่นคลอนได้จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บังคับบัญชาทหารในทุกระดับต้องเร่งรัดฟื้นฟูระเบียบวินัยทหารและความเป็นเอกภาพของกองทัพกลับมาเพื่อให้กองทัพสามารถปฏิบัติภารกิจหลักคือการป้องกันประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุดท้ายกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เชื่อว่ากองทัพยังคงเป็นตัวแปรที่สำคัญในเวทีการเมืองของไทยต่อไปทั้งนี้เนื่องจากทหารมีความเป็นสถาบันมาช้านาน มีระเบียบวินัยและเอกภาพค่อนข้างสูง และยังคงต้องการรักษา

ผลประโยชน์ของตนเองเอาไว้ ดังนั้นผู้นำรัฐบาลจึงจำเป็นต้องต้องการสนับสนุนจากฝ่ายทหารเพื่อรักษาเสถียรภาพของรัฐบาล

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทที่เหมาะสมของทหารในทางการเมืองไทยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. ทหารยังควรแสดงบทบาทในทางการเมืองต่อไปเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติและปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ แต่ต้องกำหนดบทบาทอย่างระมัดระวังเพราะมีภาพพจน์เก่า ๆ ที่ผ่านมามีทำให้ประชาชนมองเจตนาของทหารไปในทางลบมากกว่าความเป็นจริง ทหารควรเร่งแก้ไขภาพพจน์เดิม ๆ ว่าทหารเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง โดยการพร้อมที่จะยื่นมือช่วยขจัดผลประโยชน์ของชาติและประชาชนส่วนใหญ่

๒. ทหารควรเป็นกลไกของรัฐในการป้องกันการป้องกันประเทศ และการพัฒนาประเทศ อันเป็นหน้าที่หลักของทหารตามรัฐธรรมนูญ และเมื่อเกิดภัยพิบัติทหารจะต้องออกมาช่วยเหลือประชาชนโดยทันที เพราะเป็นองค์กรเดียวที่มีความพร้อมทั้งกำลังพล และ

ยุทโธปกรณ์ เช่นเดียวกับกองทัพของสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น แต่รัฐบาลเองก็ต้องจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้แก่กองทัพเพื่อการนี้ด้วย

๓. ทหารในฐานะประชาชนชาวไทยควรสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรีเช่นในวาระที่มีการเลือกตั้งต่าง ๆ ไม่ควรมีการชี้นำจากผู้บังคับบัญชา

๔. กองทัพควรเร่งเสริมสร้างความเป็นเอกภาพและลดความขัดแย้งภายในโดยให้มีการบริหารจัดการอย่างมีธรรมาภิบาล โปร่งใสและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

๕. ทหารควรเป็นเครื่องมือที่วางดุลอำนาจทางการเมืองมิใช่ร่วมกับการเมือง แม้จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งและนโยบายก็ให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนดและอยู่ในขอบเขตที่ทำได้ ตามอำนาจ หน้าที่และภารกิจ แต่ต้องอยู่บนความเหมาะสมและชอบธรรม

๖. กองทัพควรวางตัวเป็นกลางเพื่อปกป้องสถาบันหลักของชาติและทำให้ประเทศชาติเดินหน้าไปได้ โดยปราศจากการชี้นำทางการเมือง สร้างความมั่นใจให้กับทุกส่วนในสังคมว่ากองทัพสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างเต็ม

บรรณานุกรม

กนก วงษ์ตระหง่าน. (๒๕๕๘). *การเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทินพันธ์ นาคะตะ. (๒๕๓๓). *การเมืองการบริหารของไทย : ภาระของชาติ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประชา เทพเกษตรกุล, (๒๕๓๕). แนวคิดเกี่ยวกับการแทรกแซงทางการเมืองของทหาร. จาก <http://www.portal.in.th/peace-strategy/pages/๔๗๖๕/>

Conscience and Authority: Manuel Velasquez, Claire Andre, Thomas Shanks, S.J., and Michael J. Meyer. From <http://www.scu.edu/ethics/practicing/decision/conscience.html>

Maslow, Abraham H. (1970). *Motivation and Personality* Harper & Row. Inc. New York

Milgram, Stanley. (1963). "Behavioral Study of Obedience". *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 67, 371-378.